

EAPC - Gestió de la informació: transparència i protecció de dades

L'obertura de dades “per propòsit”: trobar respostes al passat, al present i al futur

27-09-2022

Cada cop la societat sol·licita més transparència i retiment de comptes a les administracions públiques; cada cop exigeix un govern més obert. La publicació de dades és una de les palanques impulsores per a un bon govern. Cal donar respostes a les preguntes que ens fa la ciutadania.

Com a individus prenem decisions basades en la informació que coneixem. Estem en un moment en què les dades formen part del nostre dia a dia. No només dades de les administracions públiques sinó també dels nostres mòbils i dels nostres historials mèdics o acadèmics, entre d'altres. Les dades ens expliquen el que va succeir, ens mostren què passa ara i ens preveuen el nostre futur. Un bon govern també pren decisions i dissenya polítiques públiques basant-se en dades que ja té, en el passat i el present, i que defineixen un futur millor.

Els principis per a la publicació de dades en obert han anat canviant al llarg del temps. Abans de l'[Acord de Govern 154/2018](#), es publicaven les dades sol·licitades per la ciutadania quan exercia el seu dret a la informació. L'obertura de dades es basava en el compliment de les regulacions vigents. Aquest decret va definir una **obertura de dades “per defecte”** seguint els principis de la [Carta Internacional de Dades Obertes](#) i respectant les excepcions, com poden ser les dades de caràcter personal, els secrets professionals i drets intel·lectuals o seguretat pública, entre d'altres.

Ara bé, no ha estat senzill que l'Administració pública obri dades per defecte; per exemple, la tramitació d'expedients estava orientada a la gestió en papers, per tant, era molt costós disposar de dades publicables en format obert. No va ser fins a l'aplicació de la [Llei 39/2015, de procediment comú a les administracions públiques](#), que es va fer una evolució cap a la digitalització de l'Administració. A partir de la informació d'aquesta tramitació digital, s'ha incrementat la recopilació de dades i, per tant, s'ha augmentat la publicació en obert. Tot i això, aplicar el principi d'obertura “per defecte” no ha estat immediat. Cal un canvi a l'organització cap a una cultura de dades. S'han de prendre mesures per adaptar els procediments de servei a la ciutadania, els sistemes tecnològics i un acompanyament als empleats públics per posar el focus en les dades i així incrementar dades per publicar en obert.

La quantitat de dades disponibles en els diferents àmbits de la societat està creixent. No només les dades de les administracions públiques, sinó també les dades al món acadèmic, a l'àmbit de la recerca i al tercer sector. Com més dades publiquem en obert, més coneixement i noves dades podem generar. Com més desagregades tinguem les dades, més acurada serà la presa de decisions. Tot i això, si seguim el principi de l'obertura "per defecte", serem capaços de seguir el ritme de creixement de dades disponibles per publicar en obert? Se'ns planteja un repte.

Aleshores, com podem prioritzar l'obertura de dades? Com podem dissenyar un full de ruta per a una publicació en obert que generi coneixement i intel·ligència i que estigui al servei de la ciutadania? Neix el concepte de **publicar dades en obert "per propòsit"**. L'estratègia de publicació sota aquest principi accelera l'obertura d'algunes dades i ens permet trobar respostes a preguntes concretes de la ciutadania. La publicació de dades en obert "per propòsit" genera coneixement, permet interpretar el que ha succeït, el que està passant ara i, finalment, pot ser la font d'informació per dissenyar polítiques públiques que ajudin a avançar com a societat.

Per trobar respostes a preguntes intel·ligents que ens ajudin a entendre el passat i el present i que siguin un bon fonament per a la presa de decisions, necessitem identificar i publicar la informació relacionada a les preguntes formulades; per exemple, quina informació necessitem per poder definir una renda bàsica justa, per fer un bon disseny d'una xarxa viària que s'adapti a les necessitats de mobilitat de la ciutadania o per poder dissenyar unes bones polítiques de salut. Quan la societat de la informació genera grans quantitats de dades, la identificació de les fonts rellevants i de qualitat necessàries per contestar les preguntes és un dels primers passos que ens permet prioritzar l'ordre d'obertura de conjunts de dades.

Podem trobar un exemple molt il·lustratiu de l'obertura "per propòsit" que va ser un canvi de paradigma en l'accés i la reutilització de dades per part de la ciutadania: la publicació de dades relacionades amb la covid-19 durant la pandèmia. Tenir informació en obert permetia que la ciutadania trobés respostes a preguntes com ara l'evolució de la vacunació en la població de Catalunya, o quants casos de covid-19 hi havia en un municipi concret. A més, les dades de recerca també es van compartir per poder accelerar l'elaboració de les vacunes per lluitar contra la malaltia. Les dades covid-19 van ser la font d'informació per dissenyar polítiques públiques eficients de gestió de la pandèmia. Paral·lelament, molts periodistes van elaborar els seus articles en què informaven de l'actualitat de la pandèmia reutilitzant les dades covid-19 publicades en obert.

Així doncs, la publicació en obert de les dades covid-19 ha demostrat que l'obertura "per propòsit" és un dels punts clau per buscar respostes a preguntes que es fa la ciutadania, el món acadèmic i també el tercer sector per impulsar l'activitat empresarial. Tenir clares les preguntes de la societat i publicar les dades "per propòsit" permet dissenyar millors polítiques públiques per al futur o analitzar i comprendre el passat i el present.

Ara ja no hi ha marxa enrere en l'obertura "per propòsit". La clau és anticipar preguntes que pot plantejar la societat i identificar quines fonts de dades de qualitat i rellevància són necessàries i estan disponibles per obtenir possibles respostes. Publicar dades en obert sota aquest principi genera coneixement, confiança i transparència. Ara bé, no hem d'abandonar la idea d'obrir el màxim de dades possibles salvaguardant la normativa de privacitat. Dades publicades en obert poden inspirar noves preguntes que requereixin l'obertura de dades, dades que s'obriran amb un propòsit.

Enllaços d'interès:

- [“Ya abrimos datos, pero el panorama sigue igual... ¿Qué podemos hacer ahora?”](#), Aina Calderón.
- [‘Open by default’ is the long game](#), Paul Stone, blog del OpenDataCharter.

Xesca Serra Cursach

Cap de l'Àrea de Dades Obertes del Departament d'Acció Exterior i Govern Obert